

20. 3. 2014

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Přísnost kontrol v ekologickém zemědělství roste!

Účinný, důvěryhodný a transparentní systém kontroly v ekologickém zemědělství? Jeho přísnost roste, a to nejen ve vztahu k samotným ekologickým zemědělcům, ale právě i ke kontrolním organizacím.

Kontrola je považována za běžnou a zároveň nutnou součást jakékoli činnosti dnešní doby. Dodržování povinností, které jsou stanoveny v právních předpisech vztahujících se k ekologickému zemědělství (dále jen „EZ“), by dost dobře nefungovalo bez účinného, důvěryhodného a transparentního systému kontroly.

Smyslem kontroly v EZ je vedle ochrany zájmů spotřebitelů biopotravin (pravost biopotravin) a ochrany ekologických podnikatelů před nekalou konkurencí (pseudobiopotraviny), také ochrana státu před neoprávněným čerpáním dotací. Kontrola v EZ tak zahrnuje celý systém, nikoli např. pouze složení konečných produktů. V České republice můžeme rozlišovat tři stupně kontroly, které se navzájem doplňují. Jedná se o zákonnou kontrolu, úřední kontrolu a supervizi.

Prameny právní úpravy, kterými se řídí kontrola v EZ, tvoří ani zdaleka pouze jeden předpis. Rozlišujeme regulaci na úrovni národní a evropské, která je pro každého z nás přímo použitelná a přímo závazná (tzn., nepotřebuje provedení do národní právní úpravy). V české legislativě se tak jedná o zákon č. [242/2000](#) Sb., o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů (který v hlavě V §§ 28 – 34 pojednává o kontrole) a nově od 1. 1. 2014 o zákon č. [255/2012](#) Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů, který nahradil před tímto datem užívaný zákon č. [552/1991](#) Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů. I když to není zjevné hned na první pohled, aplikuje se také zákon č. [500/2004](#) Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Výčet evropských předpisů tvoří nařízení Rady (ES) č. 834/2007 ze dne 28. června 2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů (které upravuje kontrolu v hlavě V, čl. 27 – 31), nařízení Komise (ES) č. 889/2008 ze dne 5. září 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla nařízení rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu (kontrola je věnována hlava VI, č. 63 – 92f) a nařízení Rady (ES) č. 882/2004 ze dne 29. dubna 2004 o úředních kontrolách za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat.

Některé osoby podnikající v EZ ještě jistě pamatují dobu, kdy byly jejich kontroly zaštiťovány pouze svazy. V roce 1992 byla po dohodě s Ministerstvem zemědělství (dále jen „MZe“) zavedena jednotná kontrola, která vycházela v zásadě z Metodického pokynu pro ekologické zemědělství MZe ČR. První kontrolní organizací, jak je známe v dnešní době, se stala KEZ o.p.s., ke které se od roku 2005 připojil také ABCert AG, organizační složka a BIOKONT CZ, s.r.o. Od roku 2012 je pověřena kontrolní činností v ekologickém zemědělství také Bureau Veritas Czech Republic, spol. s.r.o., která zahájila faktickou činnost až v roce 2013. Tyto kontrolní organizace jsou akreditovány českým českým institutem pro akreditaci ČIA, o.p.s. podle evropské normy ISO/IEC 17065 (která nahradila do 1. 4. 2013 užívanou normu EN 45011[1]), čímž je garantován jednotný a správný postup při výkonu kontroly vedoucí k certifikaci (resp. tedy vydání osvědčení) produktu. Již tímto vývojem vzniku celkem 4 organizací a nutností jejich akreditace je zaručena větší důvěryhodnost celého systému

kontroly. Na trhu se tak nevyskytuje jediná kontrolní společnost s monopolním postavením. Zároveň je tak zaručena konkurence, která nutí kontrolní organizace pečovat o své klienty (ochrana před jejich šikanou).

Každá osoba podnikající v EZ je povinna uzavřít s některou z kontrolních organizací smlouvu o kontrole. Kontrolní organizace vykonává kontrolu prostřednictvím svých zaměstnanců, nebo osob pověřených výkonem kontroly (např. externí spolupracovníci). Jedná se o tzv. inspektory, či kontrolory. Na tyto osoby je kladen požadavek odbornosti, nestrannosti a mlčenlivosti. Požadavek odbornosti spočívá v minimálně dosaženém úplném středním odborném vzdělání v oboru zemědělství a lesní hospodářství, či potravinářství nebo veterinární vědy a v nejméně 5 letech odborné praxe, nebo ve vysokoškolském vzdělání příslušného směru a nejméně jednom roku odborné praxe. Pro zajištění nestrannosti je stanovena povinnost rotace inspektorů při opakovaném výkonu kontrol na maximálně dva po sobě následující kalendářní roky.

Povaha a četnost kontrol se obecně stanoví na základě posouzení rizika výskytu nesrovnalostí a porušení, pokud jde o soulad s požadavky stanovenými právními předpisy. Nejméně jednou za rok provádí kontrolní organizace fyzickou kontrolu u osoby podnikající v EZ. Kontrola se týká i osob v přechodném období. Díky požadavkům, které jsou kladeny na kontrolní organizace, resp. kontrolory, je zajištěn odborný přístup ke klientům. Často jsou zaznamenány snahy ekozemědělců přelstít kontrolora s domněnkou, že nerozezná např. oves od pšenice. Minimální požadavky kladené na jejich odborné vzdělání však mají takovým pokusům zabránit.

Kontrolu vykonávanou těmito kontrolními organizacemi (někdy je nazývána kontrolou zákonnou) doplnila v roce 2010 zavedená úřední kontrola, kterou je myšleno ověřování dodržování právních předpisů týkajících se krmiv, potravin a pravidel týkajících se zdraví a dobrých životních podmínek zvířat. Jako taková má přispět k podpoře důvěry v ekologické zemědělství a to transparentností a efektivitou kontrol, zajištěnou nikoli soukromou kontrolní organizací, ale státními kontrolními organizacemi. Jedná se např. o ČZPI (Českou zemědělskou a potravinářskou inspekci), SVS (Státní veterinární správu), či ÚKZUZ (Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský). Státní kontrolní organizace využívají standardní kontrolní techniky, jako např. výběr kontrolovaných subjektů na základě analýzy rizik, plánovaný a cílený monitoring, pravidelný odběr a analýzy vzorků. Kontroly, které jsou tak založené na riziku, pomáhají zaměřit kontrolní kapacitu tam, kde je to nejvíce potřeba. Předmětem úřední kontroly je rostlinná produkce (přípravky na ochranu rostlin, hnojiva), živočišná produkce (krmiva, welfare zvířat), vedení dokumentace a identifikace a označování produktů ekologického zemědělství, přičemž součástí je i kontrola plnění podmínek pro vyplácení dotací pro Státní zemědělský intervenční fond (SZIF). Tak např. ÚKZUZ každoročně provádí bez předchozího upozornění namátkové kontroly dodržování pravidel ekologického zemědělství u 5 % z celkového počtu osob podnikajících v ekologickém zemědělství. Rizikovými faktory pro výběr kontrolovaného subjektu jsou např. souběh konvenční a ekologické produkce nebo farmy, se kterými bylo v minulosti vedeno správní řízení (rizikové faktory schvaluje MZe, což zajišťuje flexibilitu reagování na případné problémy). Zavedení státní kontroly nad plněním podmínek v EZ zajisté přispělo k navýšení záruky za pravost produktů z EZ a podpořilo důvěru v něj. Zároveň se stalo zárukou pro kontroly vykonávané soukromými subjekty, neboť tak dochází každoročně ke dvojí kontrole u některých osob podnikajících v EZ. Pokud by byly zjištěny nesrovnalosti, kontrolní organizace by mohla být stížena za nekvalitně provedenou kontrolu.

Třetím typem kontroly je tzv. supervize. Ta je důkazem, že nejsou kontrolovány pouze osoby podnikající v EZ, ale také samy kontrolní organizace, za účelem zjištění, zda jsou kontroly prováděné kontrolní organizací kvalitní (tzn. nezávislé, objektivní a účinné). Tyto kontroly provádí MZe a to prostřednictvím svého zaměstnance, tzv. supervizora. Ten se přímo účastní kontroly osoby podnikající v EZ (kdy se hodnotí jenom práce kontrolora, nikoli farma) nebo provádí supervizi přímo v ústředí kontrolní organizace, kde se zabývá zejména administrativní činností (tzn. personálním

složením, administrativními postupy kontrolní organizace, systémem vzdělávání zaměstnanců, kontrolou složek podniku, plněním minimálních požadavků na vzdělání a praxi nových inspektorů). Pokud kontrolní organizace neplní náležitě svěřené činnosti, může jí být odebráno nejen pověření k vydávání osvědčení, ale v nejzazším případě i zrušeno pověření ke kontrole. Supervizor se zaměřuje při kontrole na kritické oblasti, jakou je např. nedostatečná důslednost při kontrolách pozemků, či rozdílný výklad právních předpisů. Celkový dozor nad dodržováním právních předpisů v ekologickém zemědělství je svěřen MZe.

Všechny kontrolní organizace musí provádět kontrolní činnost dle právních předpisů a jako takové musí předat MZe do 31. 1. každého roku seznam hospodářských subjektů, které byly předmětem jejich kontrol do 31. 12. předchozího roku. Do 31. 3. každého roku poskytují také souhrnnou zprávu o kontrolní činnosti provedené v předchozím roce. Zároveň existuje ve vztahu mezi kontrolními organizacemi navzájem a ve vztahu k MZe informační povinnost (ať už na požádání, či z vlastního podnětu). Mají také povinnost poskytovat MZe aktuální údaje o kontrolovaných subjektech, o průběhu a výsledcích kontrol a osvědčování, kdykoli o to MZe požádá.

Od 1. 1. 2014 začalo platit prováděcí nařízení komise (EU) č. 392/2013 ze dne 29. dubna 2013, kterým se mění nařízení (ES) č. 889/2008, pokud jde o kontrolní systém pro ekologickou produkci. To přineslo řadu změn a také zpřísnění. Jedná se např.

- posílení vzájemné výměny informací mezi kontrolními orgány nebo subjekty v případě přestupu kontrolovaného subjektu k jiné kontrolní organizaci;
- o povinnost archivace dokumentací kontrolovaného subjektu, který odešel od kontrolní organizace, nebo opustil systém EZ, a to po dobu 5 let;
- zavedení povinnosti informovat novou kontrolní organizaci o uložených opatřeních a sankcích, kdy nová kontrolní organizace má povinnost zkontrolovat jejich plnění;
- o zavedení transparentní internetové informační služby, která by umožňovala zveřejňování údajů o ekologických podnikatelích včetně platných certifikátů (toto Ministerstvo zemědělství splnilo již v předstihu aplikací Registru ekologických podnikatelů);
- o stanovení sjednoceného minimálního seznamu porušení a nesrovnalostí, které řeší svými nástroji kontrolní organizace a které zároveň nejsou porušeními ve smyslu § 33 zákona č. [242/2000](#) Sb. o ekologickém zemědělství,
- o povinnost odebrat vzorky u minimálně 5% z celkového počtu kontrolní organizací kontrolovaných subjektů;
- o povinnost odebrat vzorky vždy, pokud má kontrolní organizace podezření na používání produktů či způsobů produkce v ekologickém zemědělství nepovolených;
- dodatečné namátkové kontroly mají být vykonány u alespoň 10% osob podnikajících v ekologickém zemědělství, s nimiž má kontrolní organizace uzavřenou smlouvu, má být provedeno min. 10% neohlášených kontrol;
- aj.

Lze tak konstatovat, že se systém kontroly v ekologickém zemědělství neustále vyvíjí a jsou stanovovány přísnější požadavky na samotné kontrolní organizace. Impulzy přináší sama Evropská unie. Tím by měla být zajištěna efektivní a transparentní kontrola, která bude přínosem pro obhájení EZ a bioproduktů.

Kateřina Čerešňáková,
studentka Právnické fakulty Masarykovy univerzity

Zdroje:

- Pracovní verze diplomové práce na téma „Ekologické zemědělství - právní aspekty“, zpracovaná na právnické fakultě Masarykovy univerzity. Autor: Kateřina Čerešňáková
- Ministerstvo zemědělství. Zapojením ÚKZÚZ se zvýší transparentnost a efektivita kontrol ekologických podniků [online]. biokont.cz, 6 s. [cit. 13. 2. 2014]. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- Bioinstitut. Nové nařízení o biopotravinách a ekologickém zemědělství v Evropě (ES) č. 834/2007. Pozadí, zhodnocení, interpretace [online]. Olomouc: bioinstitut.cz, 2009, 74 s. [cit. 13. 2. 2014]. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- ÚKZÚZ, Úřední kontrola [online]. eagri.cz [cit. 17. 2. 2014]. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- Ministerstvo zemědělství. Metodický pokyn č. 2/2013 In: Metodické pokyny pro ekologické zemědělství [online], kez.cz, s. 75 - 80 [cit. 17. 2. 2014]. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- Svoboda Milan. Odpověď na žádost o informaci zaslanou na Český institut pro akreditaci, o.p.s. ze dne 20. 2. 2014.
- V textu zmíněné právní předpisy.

---

[1] V současnosti běží „přechodné období“ pro akreditační normu EN 45011, tzn., že nyní jsou platné obě normy (jak EN 45011, tak ČSN EN ISO/IEC 17065). Přechodné období končí 15. 9. 2015. Po tomto datu jsou všechna osvědčení o akreditaci vydaná podle EN 45011 neplatná. Proto pokud budou chtít kontrolní subjekty být i po tomto datu akreditovány, musí zažádat o novou akreditaci. Neučinili-li tak doteď.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)

- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů](#)
- [Nový zákon o zbraních - hlavní a vedlejší držitelé a změny v posuzování zdravotní způsobilosti](#)